

"ממעין החיים"

מאמרי מוסר מהמשגיח הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א

'חג הפסח' – מהות ההתבדלות וההרחקה מאומות העולם

העולם, וכל עוד נמשיך לשמור על התקנות והסייגים שקבעו לנו חז"ל כדוגמת 'יין נסך' ו'פת עכוס', כך גם אנו נמשיך להנצל ולהשמר מכל פגעי ונזקי התקופה. וכאשר ממשיך בעל ההגדה ואומר 'לא ולמד מה זיקק לבן הארמי לעשות לעקב אבינו' - מניחים אנו את היין ומגלים המצות, שבכך אנו מראים על מצב בו אין את שמירת הסייגים כ'יין נסך' ו'פת עכוס'. ואנו עונים לאותם התועים לחשוב שבהתקרבותם לאומות העולם יינצלו וירווח להם: 'צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות לעקב אבינו' - שאין לך התקרבות יותר גדולה מאשר התקרבותו של יעקב אבינו ללבן 'אבי נשיו', ובכל זאת התקרבות זו של יעקב אבינו 'סמל הגלות', הפכה את המצב לגרוע עוד יותר - כי 'פרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן ביקש לעקור את הכל!' הרי לנו 'מעשה אבות סימן לבנים' שכל שנתקרב ונדבק יותר באומות העולם כך גם יבקשו הם להזיק יותר ולעקור את הכל. [ובעניין זה מובא בספרו 'מצח אהרן' (דרוש ל"ב): 'הנה הצרות נחוצים הם מאוד לישראל כי בלא זה לא היו שומרים את התורה, והצרות הם הערבים בעד שמירת התורה, דאם לא ישמעון מעצמם ומרצונם הטוב בקול ה' ולילך בדרכי תורתו אז ידי עשיו יחזירום למוטב'. - רואים אנו איך שה' דאג לעם ישראל שלא יתקרבו לאומות, וקבע בגלות שכל שיתקרבו לאומות, כך יוזקו יותר].

וזוהו ביאור טעם המנהג שכתב השל"ה להגביה היין ולכסות המצות בעת אמירת 'והיא שעמדה', כי זהו עיקר מהות ומטרת חג הפסח להחדיר לעצמנו ולצאצאינו את סוד קיום עם הנצח בגלות לאורך כל הדורות. וכדי שנדע לדורות כי הדרך לייציאת מצרים - לייציאה מהגלות שבה אנו נמצאים, היא רק ע"י הדרך של היבדלות והיפרדות מאומות העולם.

כן ראינו ב'משך חכמה' שכתב כדברים הללו, עה"פ 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו, וז"ל: 'הנה המתבונן יראה כי במצרים נשתכח מהם גופי תורה, שהיו 'גוי מקרב גוי' - הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה' וכן הפרו ברית מילה, אמנם הסייגים והגדרים שמרו ביתרון גדול. כמו שאמר במכילתא: 'שלא שינו שמם לא שינו לשונם שלא גילו מסתורין' וכו' ולכן הרבה התורה בסייגים גבי פסח וחמץ ב'בל יראה' מפני שעל פי הגדרים והסייגים נגאלו, ולהורות נתן 'שלא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר' שכל אדם יהא נגדר ומקושר

השל"ה הקדוש כותב שנוהגים להגביה את הכוס ולכסות המצות כאשר אומרים בהגדה של פסח 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו'. ופשטות טעם המנהג הוא: כי הכוס מסמל את היכוס ישועות' של 'ברוך שומר הבטחתו' - שהקב"ה שומר עלינו בין הגויים. וכדי שלא לבייש את המצות מכסים אותם, ורק לאחמ"כ כשגומרים לברך ולהודות להקב"ה על שמירת הבטחתו שוב מגלים את המצות כדי להמשיך ולהגיד עליהם את ההגדה, ואלו הם פשוטים של דברים.

זקני הגאב"ד דפינסק רבי אהרן וואלקין זצ"ל היה נותן טעם נוסף ונפלא במנהג זה. כי הנה אנו יודעים מן נסיונו בגלות, שאין לך כלי מחזיק ברכה וטובה לישראל אלא ההרחקה מאומות העולם והיותנו 'עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשבי' - כי בעצם היותנו נבדלים ונפרדים משאר האומות, הוא היסוד לעיקר הצלחתנו - להמשיך להחזיק ולקיים את התורה שבידינו כנתינתה מסיני, למרות כל הצרות והרדיפות שליוו אותנו לאורך כל שנות גלותנו, וזהו הסוד להמשך קיומנו כ'עם'. ולכך קבעו חז"ל תקנות וגזרות כדי להפריד ולהבדיל את עם ישראל משאר האומות, וזאת כדי לשמר את ייחודיותו ועצמיותו של העם היהודי. ומעיקרי התקנות שתיקנו חז"ל הם: 'יין נסך' ו'פת עכוס' - שמהווים יסוד ואבן דרך להיותנו יהודים. אך לאורך כל הדורות קמו אחים תועים ומתעים מקרבנו, בטוענם כי לא זו הדרך ללכת בה ואין להתרחק כ"כ מאומות העולם - והדרך הנכונה היא דוקא להתקרב לאומות העולם, בחשבם שכך יינצלו וייטב להם! לכך דוקא בליל הסדר שבו אנו חיים וחווים מחדש את יציאת מצרים - את היציאה מהגלות שהיתה במצרים, אז אנו גם חווים, חיים, ומחזקים את היסוד לייציאת מצרים' הפרטית בגלות שלנו, שהוא: ע"י ההיבדלות וההיפרדות מאומות העולם, מתוך שמירה על עצמיותו של עם ישראל'. וזוהי הסיבה לכך שנהגו כלל ישראל בכל מקום דוקא בליל הסדר, לנהוג כפי שכתב השל"ה: שכאשר בעל ההגדה כותב 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו' - מהו הסוד והסיבה להישרדות הפלאית של העם היהודי בגלות?! אז מרימים אנו את כוס היין - המסמל את השמירה מ'יין נסך', ומכסים אנו את המצות - שמסמל את השמירה והזהירות מ'פת עכוס'. ובנוהגנו כך אנו עונים: כי הננו מבינים ויודעים בידיעה ברורה ש'היא שעמדה' - שהסוד והסיבה לנצחיות עם ישראל והתורה שבידו לאורך כל הדורות הוא: 'ההיבדלות וההיפרדות מאומות

עוד שמעתי מאבי מורי זצ"ל שאמר בבדיחות הדעת, אך הדברים נכונים מאוד ומתאימים לדברים שאמרנו. הרי ידענו כי היהדות מורכבת היא ממגוון עדות וחוגים - והפליגים ביהדות הבאים כל אחד מרקע אחר, לא מסתדרים כל כך ביניהם, ומהי הסיבה לכך?! אמר אבי ז"ל: מכיון שלאורך הגלות נאלצנו לגלות ולהתערב בין הגויים - אז גם נכנסו והתערבו בנו השפעות וטבעים מהאומות והגויים שהתיישבו בתוכם, וממילא נכנס בכל יהודי ויהודי במבנה אישיותו - אחוזים מסוימים של 'גוי'. והיה מסיים אבי ואומר: "היהודים מסתדרים מצוין אחד עם השני, אך מי שלא מסתדר זהו ה'חלק הגויי' שבתוך כל אחד ואחד" - הרוסי, ההונגרי, והליטאי, הם אלה שלא מסתדרים, אך העם היהודי 'הן עם לבדד ישכון'! והדברים נפלאים.

כל שנה בליל הסדר עומדות מול עינינו באופן מוחשי ב' שיטות: הא' **התבדלות והרחקה מהאומות, והב' התחברות והתקרבות לאומות** - ותוצאותיהן של כל אחת ואחת מהן ברורות! ובעל ההגדה מראה לנו בחוש את הדרך הנכונה ואומר 'והיא שעמדה' - שהדרך הנכונה היא 'התבדלות והרחקה מהאומות', כי 'והיא' זו לשון של הבדלות, וכפי שראינו במצרים שהסיבה המובלטת היא 'שלא שינו שמם לשונם ומלבושם', כך אנו גם מבינים ששמירת הסייגים והגדרים היא היא הסיבה ל'יציאת מצרים'. ולכך כתב השל"ה לנהוג באמירת 'מי שעמדה' להגביה היין ולכסות המצות - כי מנהג זה הוא יסוד בסיסי ועמוק לכל מהות ומשמעות חג הפסח, שמראה על ההנהגה וההקפדה לאורך כל הדורות בשמירת הסייגים והגדרים שתיקנו לנו גדולי האומה! ולכך חשוב דוקא בימי הפסח יותר מכל לקיים את הציווי של 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו' - לחזור חזרה לתוך הבית היהודי עם כל גדריו וסייגיו, ולאכול את ה'מצה' - הבסיס היהודי הטבעי, ללא 'חמץ' ח"ו שמסמל דוקא את ההתקרבות וההדבקות לאומות בפריצת גדרות וסייגי היהדות. ורק כאשר נקפיד על שמירת הגדרים והסייגים - נצליח לעבור את הגלות ולזכות ל'יציאת מצרים' הפרטית בדור שלנו.

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

העלון לחודש אייר

יצא בעז"ה בשבוע פרשת אחרי מות - קדושים

ניתן להוריד עלונים ולקבל תוכן נוסף באתר 'מעייני החיים':
www.memayan.com

ללאומתו בסייגים וגדרים, שכל זמן שלא יהיה אור האלוקי מופיע עליו גלויה לעיני כל הסכנה גדולה שלא יתערבו בין האומות ויאבדו קיומם". יעו"ש. הרי לנו דברים נפלאים, שאע"פ שבני ישראל היו משוקעים במ"ט שערי טומאה ו'הפרו ברית מילה' - בכל זאת עדיין היה להם רצון עז ורגש עמוק לשמור על הזהות היהודית ולא להיטמע ח"ו בגויים, וזכות זו שהכירו באומתם ובאבותיהם ו'שלא שינו שמם לשונם ומלבושם', עמד להם להנצל ולצאת ממצרים. ולכך הועמדו ימי הפסח הללו כסימן לדורות - כי מהותם של ימים אלו היא: ההכרה וההבנה שהדרך הבטוחה והשמורה ביותר לעבור ולצאת מן הגלות היא רק ע"י ההיבדלות וההיפרדות מהאומות, וזהו ע"י שמירת הסייגים והגדרים שנתקנו עבורנו בידי גדולי האומה. ולכך גם הורתה וציותה עלינו התורה 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו' - שעל כל יהודי ויהודי מוטל בימי הפסח להיות 'נגדר ומקושר ללאומתו בסייגים וגדרים'. וזהו גם הטעם לכך שתורה הרבתה התורה בימי הפסח בגדרים וסייגים, כדי להדגיש ולחדד עבורנו: ששמירת התקנות והסייגים הינם המפתח להישרדותנו ויציאתנו מהגלות, והן הן הדברים.

במגילת אסתר ראינו שכאשר המן עומד לפני אחשורוש ומנסה לשכנעו בטענות שונות ומשונות לכתוב אגרת 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים' - הוא גם עומד וטוען על עם ישראל: 'ודתיהם שונות'. ולכאורה טענה זו תמוהה היא ביותר, כי הרי כל דת שונה היא מחברתה וכל עם מאופיין באופי ולשון משלו, ומהי טענת המן בדוקא על העם היהודי?! אך הביאור בזה הוא כרעיון דברינו: כי אף אמנם שכל דת שונה היא מחברתה, אך בדת היהודית מה שהפריע להמן יותר מכל, הוא: 'ודתיהם שונות' - שכל משמעות ומהות ה'דת' של העם היהודי הוא 'להיות שונה!' ובניגוד לכל דת שהשוני הוא דבר שולי ולא עיקרי - בדת היהודית השוני הוא חלק עיקרי מעיקר מהות הדת, להיות שונה ולא להיסחף כהוא זה אחר הליכות ומנהגי הגוי. כי הוא מקור כוחו ושורשו של העם היהודי, וזה מה שהפריע להמן ולאחשורוש יותר מכל - אך זהו גם יסוד כוחו של עמנו באי טמיעתו בגויים לאורך הגלות כולה.

אצל אבי מורי הרש"ד וואלקין זצ"ל החלק המרגש ביותר של ליל הסדר היה בסוף הלילה - בעת אמירת 'שפוך חמתך'. שלאחר שמזגו את כוסו של אליהו הנביא וירדו לפתוח את הדלת, אבי ז"ל היה מתפרץ בבכי וברגש לומר את 'שפוך חמתך' - כאשר נחלי דמעות היו נגררים מעיניו בהעלותו על ליבו את כל זכרון הצרות והרדיפות. והיה אומר: "רק כאשר אנחנו יודעים וזוכרים היטב את הגוי וכל שנאתו אלינו - אז מראים אנו לאלהו הנביא שאנו זכאים ומוכנים לגאולה, כי רק כאשר הראנו את סלידתנו והתרחקותנו מן האומות ושלא התבוללנו בין הגוים - אז הננו ראויים להגאל ולצאת מן הגלות". ואלו הם ממש המשך דברינו.

לעילוי נשמת אבי מזורי רבי יצחק ב"ר משה אמוזיא ז"ל - נלב"ע ז' ניסן תשנ"ט
- ולעילוי נשמת הבחור ישראל דוד ז"ל ב"ר שמעון לב שיבלחט"א - נלב"ע בחודש אדר תשפ"א -

ת. ג. צ. ב. ה

לקבלת העלון במייל - בעברית, אנגלית, ובספרדית, להפצה באזורכם ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com